

ÇUKUROVA: ADANA HALKEVİ DERGİSİ

Erdem ÇANAK*

ÖZET

1932-1951 yılları arasında faaliyet göstermiş olan Halkevleri, cumhuriyet değerlerini benimsemiş bireylerin yetişmesi için gayret göstermiş ve yakın dönem Türkiye tarihine damgasını vurmuş önemli bir sosyo-kültürel kurumdur. Anadolu'nun dört bir köşesinde açılmış olan bu kurumlar, farklı konularda faaliyet gösteren dokuz şubeden meydana gelmiştir. Bunlardan birisi de Kitapsaray ve Yayın Şubesi'dir. Bu şube, halkevi bünyesinde kütüphane oluşturmanın yanı sıra çeşitli kitap, dergi ve broşür yayınlama görevini de üstlenmiştir. Adana Halkevi'nin ilgili şubesi de çeşitli kitap ve broşürlerin yanı sıra "Akgünler", "Görüşler" ve "Çukurova" adında üç süreli yayın çıkarmıştır. Bunlardan Akgünler gazete, Görüşler ve Çukurova ise dergi olarak yayınlanmıştır. Bu çalışmada Adana Halkevi'nin son süreli yayını olan Çukurova dergisi ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adana, Basın, Halkevleri, Çukurova.

ÇUKUROVA: ADANA PEOPLE'S HOUSES MAGAZINE

ABSTRACT

People's Houses, which has been operating in between the years of 1932-1951, is an important socio-cultural institution that has marked to near-term history of Turkey and have fought to the development of individuals who has adopted the republic values. These institutions which was opened in all corners of Anatolia, have occurred nine branches operating in different subjects. One of them is Kitapsaray and Publications Branch. This branch has undertaken the task of publishing various books, magazines and brochures as well as to create the library within the People's Houses. The related branch of Adana, published three periodicals named "Akgünler", "Görüşler" and "Çukurova" together with the various books and brochures. Of these published in the magazine Akgünler newspaper, Görüşler ve Çukurova. In this study, Çukurova magazine will be introduced which is Adana People's Houses latest periodical.

Key Words: Adana, Press, People's Houses, Çukurova.

Giriş

Cumhuriyet döneminin önemli sosyo-kültürel kurumlarından birisi olan halkevleri, 1931 yılında kapatılan Türk Ocaklarının yerine açılmıştır (Karaer, 1992, s. 38; Sarıay, 1994, s. 360). İlk olarak 19 Şubat 1932 tarihinde Afyon, Ankara, Aydın, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Malatya ve Samsun gibi şehirlerde faaliyete geçmiştir (Akyol, 2008, s. 11; Karadağ, 1988, s. 59;

* Dr. , Celal Bayar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,Tarih Bölümü,
erdem_canak@hotmail.com

Olgun, 2008, s. 17)¹. Zaman içerisinde yeni açılan evlerle birlikte sayıları hızla artarak kapatıldıkları 1951 yılında 478'e ulaşmıştır (Özacun, 1996, s. 91).

Cumhuriyet değerlerini benimsemiş bireylerin yetişmesi için gayret göstermiş olan halkevleri, vatandaşların cumhuriyet rejimini ve onun getirdiği değerleri yaşayarak öğrenmesi için yoğun bir şekilde tiyatro, gezi, okuma-yazma kursları, şiir yarışmaları, spor müsabakaları, yayın ve içtimai yardım faaliyetleri gibi sosyal ve kültürel aktiviteler gerçekleştirmişlerdir. Bunun yanı sıra, her halkevi bulunduğu bölgede şartların elverdiği ölçüde dergi, kitap ve broşür yayınlamıştır. Yerel değerlerin yok olmasının önlenerek milli kültürümüz içinde yer almasının sağlanmaya çalışıldığı bu yayınlarda; edebiyat, dil, güzel sanatlar, resim, heykel, mimarlık, tarih, sosyoloji, felsefe, iktisat, ziraat, yurttaşlık, kadın hakları, fen bilimleri, genel sağlık bilimleri, spor, köycülük, bibliyografya ve halkevleri ile ilgili haber ve yazılara yer verilmiştir. Bu özellikleri nedeniyle günümüz araştırmacıları için vazgeçilmez birer kaynak niteliğinde olan bu çalışmalar, ilerleyen süreçte topluma mâl olan yazar, şair gibi fikir adamlarının duygu ve düşüncelerini dile getirebilmelerine de imkân sağlamıştır (Anonymus, Ülkü, 1933b, s. 90-93; Bilgi, 2001, s. 136).

Halkevlerinin bütün faaliyetleri, bünyesinde tesis edilmiş olunan dokuz şube tarafından gerçekleştirmiştir. 1935 tarihli Halkevleri Talimatnamesi'ne göre bu şubeler; "Dil, Tarih, Edebiyat", "Ar", "Gösterit", "Spor", "Sosyal Yardım", "Halk Dershaneleri ve Kurslar", "Kitapsaray ve Yayın", "Köycülük" ve "Müze ve Sergi"dir. Halkevlerinin bu şekilde yapılandırılması CHP Halkevleri Öğreneği isimli eserde "türlü uzuğ, kapasite ve isteklere göre her yurttaşın beğeneceği bir kınav alanı bulabilmesi için Halkevleri dokuz şubeye ayrılmıştır" şeklinde açıklanmıştır (Anonymus, 1935, s. 5). Dönemin Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip ise ilk halkevlerinin 19 Şubat 1932 tarihindeki açılış merasimi esnasında Ankara Halkevi'nde yaptığı konuşmada "Türklerde eski zamanlardan beri 9 sayılı kutlu bilinir. Bizim şubemizin sayısı da güzel bir tesadüfle 9 oldu" demiştir (Anonymus, 1942c, s. 85).

Anadolu'nun dört bir tarafında açılmış olan bu kültür kurumlarından birisi de 24 Şubat 1933 tarihinde açılmış olan Adana Halkevi'dir (Yeni Adana, 24 Şubat 1933; Türk Sözü, 24 Şubat 1933; Anonymus, 1938, s. 160; Anonymus, 1937, s. 31) İlk açıldığı zaman Ulus Parkı civarındaki Türk Ocağı binasında faaliyet göstermiş olan Adana Halkevi², 1938 yılında temeli atılan (Anonymus, 1938, s. 160; Yeni Adana, 26 Temmuz 1938; Türk Sözü, 26 Temmuz 1938) asfalt cadde³ üzerinde yer alan binasının tamamlanması üzerine 28 Ekim 1940 tarihinde buraya taşınmıştır (Türk Sözü, 28 Ekim 1940).

Ancak Adana Halkevi de Türkiye'de açılan diğer halkevleri gibi zaman içerisinde ilk açıldığı yıllardaki heyecanını yitirmeye başlamıştır. Bu süreçte II. Dünya

¹ Anıl Çeçen ve Eminat Malkoç ise bu merkezlerin Adana, Afyon, Ankara, Aydın, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Konya, Samsun ve Van olduğunu iddia etmektedir. Çeçen, 1990, s. 117; Malkoç, 2009, s. 26.

² Bu bilgi, 06 Ekim 2012 tarihinde Nurettin Çelmeoğlu, 11 Ekim 2012 tarihinde Veysel Erdem Bozdoğan ile yapılan görüşmeden elde edilmiştir.

³ Bir dönem İstasyon Caddesi de denilmiştir. Günümüzde adı ise Atatürk Caddesi'dir. Acevit vd, (bty), s. 113; Uygur, 2000, s. 151.

Savaşı yıllarının neden olduğu imkansızlıklar kadar savaş yıllarını müteakiben ortaya çıkan yeni siyasi ortam da etkili olmuştur. 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti'nin kurulması, daha önce CHP saflarında ve halkevlerinde çalışan pek çok bilim ve siyaset adamının Demokrat Parti'ye geçmesine neden olmuştur. 10 Mayıs 1949 tarihinde yeniden açılan Türk Ocakları da daha önce kendine ait olan ve halkevlerine verilmiş olan taşınmazlarını geri istemeye başlamıştır. Bunun yanı sıra belediye ve özel idare tarafından karşılanan halkevlerinin bütçeleri de Demokrat Parti'nin kurulmasından sonra uzun tartışmalara neden olmuştur. Çok partili hayata geçişle birlikte başlayan halkevlerine yönelik bu tartışmalar, 14 Mayıs 1950 tarihinde gerçekleşen seçim neticesinde Demokrat Parti'nin iktidara gelmesiyle birlikte yeni bir safhaya girmiştir. Nitekim Demokrat Parti'nin girişimi ile 8 Ağustos 1951 tarihinde kabul edilip 11 Ağustos 1951 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 5830 sayılı kanun ile Türkiye genelindeki bütün halkevleri kapatılarak malları hazineye devredilmiştir.⁴ Bu kapsamda Adana Halkevi binası da Adana Belediyesi'ne verilmiştir (BCA, 030.18.01.02.132.34.12).

Halkevlerinin dokuz şubesinden biri olan ve halkevlerinin kütüphane ve neşriyat hizmetini yerine getirmek amacıyla tesis edilmiş olan "*Kitapsaray ve Yayın Şubesi*", vatandaşların cumhuriyet ilkeleri doğrultusunda yetiştirilmesi, yerel değerlerin yok olmaktan kurtarılması, ilgili halkevi ve faaliyetleri hakkında vatandaşların bilgi sahibi olması amacıyla çeşitli süreli yayınlar neşretmiştir. Bu süreli yayınlarda yer alan haber ve yazıların ekseriyetini ise cumhuriyet rejimi, ilgili halkevine dair haber ve yazılar ile yöreye ait kültürel değerler oluşturmuştur. Adana Halkevi'nin "*Kütüphane ve Neşriyat Şubesi*" de halkevi bünyesinde bir tane kütüphane meydana getirmiştir.⁵ Kütüphanenin gördüğü rağbet üzerine Kuruköprü (Anonymus, 1933a, s. 6) ile Yemişli, Misis, Yunusoğlu, Kadıköyü, Zeytinli, İncirlik, Baklalı ve Büyükçıldırım köylerinde de birer kütüphane açmıştır (Akgünler, S.4 (6 Nisan 1935); Görüşler, S.37 (Eylül 1941), s. 27). Halkevi binasındaki kütüphanenin kitap mevcudu, hükümet tarafından verilen kitapların yanı sıra bağış veya satın alma yoluyla tedarik edilen eserler sayesinde hızla artmıştır. Bunun sonucunda kütüphanenin kitap mevcudu 1933 yılında 4.985 iken 1945 yılında 7.871'e yükselmiştir (Anonymus, 1939, s. 356-357; Anonymus, 1942a, s. 508-509; Anonymus, 1942b, s. 522-523; Anonymus, 1943, s. 516-517; Anonymus, 1944, s. 516-517; Anonymus, 1945, s. 536-537; Anonymus, 1946a, s. 32-33):

⁴ Kanununun tam adı "Resmi Daire ve Müesseselerin Siyasi Partilere Bedelsiz mal Devredemeyeceklerine ve Bu Daire ve Müesseselerle Münfesi Derneklere Ait Olup Siyasi Partilere Terk edilmiş Olan Gayrimenkul Mallarla Bu Partiler Tarafından Genel Menfaatler İçin Yapıtılmış Olan Binaların Sahiplerine ve Hazineye İadesine Dair Kanun"dur. Resmi Gazete, 1951, s. 1781.

⁵ Seyhan merkezde (Adana) bulunan bu kütüphanenin haricinde Ceyhan, Kozan ve Osmaniye ilçelerinde kütüphane, Bahçe, Kadırlı ve Karaisalı ilçe merkezlerinde ise halk odası kütüphanesi teşkil olunmuştur. Anonymus, 1946, s. 32-33, 62-63.

Tablo-1: Adana Halkevi Kütüphanesinin Kitap Mevcudu

Yıllar		1933	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945
Son 1 Yıl İçerisinde Kaydı Yapılan	Hükümet Tarafından Verilen	1.226	166	57	38	219	229	534	316	815
	Satın Alınan	7	-----	1	-----	-----	-----	-----	-----	-----
	Bağış	2	19	19	3	-----	119	103	192	-----
	Toplam	1.235	185	77	41	219	348	637	508	815
El Yazması	Arapça	-----	-----	-----	-----	1.036	1.036	1.036	1.106	1.106
	Toplam	-----	-----	-----	-----	1.036	1.036	1.036	1.106	1.106
Eserlerin Dil İtibarıyla Dağılımı	Türk Harfli	838	1.112	1.179	1.269	1.488	1.831	2.230	2.647	3.453
	Arap Harfli	1.642	865	873	874	874	875	1.006	816	816
	Arapça	1.253	1.259	1.260	1.260	1.260	1.264	1.264	1.645	1.645
	Farsça	10	8	8	8	8	8		8	8
	Fransızca	7	12	13	13	13	13	18	18	18
	İngilizce	-----	3	3	3	3	3	3	3	3
	Almanca	-----	-----	-----	1	-----	-----	2	2	2
	İtalyanca	-----	1	1	1	1	1	1	1	1
	Rusça	-----	-----	-----	-----	1	1	1	1	1
	Yunanca	-----	2	2	3	3	7	3	3	3
	Diğer Diller	-----	2	2	-----	-----	-----	-----	-----	-----
Toplam	3.750	3.263	3.341	3.432	3.651	3.999	4.636	5.144	5.950	
Genel Toplam	4.985	3.448	3.418	3.473	4.906	5.672	6.309	6.758	7.871	

Şubenin bir diğer önemli faaliyeti de kitap ve süreli yayın neşriyatı hususunda olmuştur. Bu bağlamda; “Adana Halkevi Broşürü”, “12 Yılın Kültürü”, “Cumhuriyet Bayramı Propaganda Broşürü”, “Cirit Oyununun Kuralları”, “12 Yılın Kültürü 1923-1935”, “5 İkinci Kânun 1922”, “1937 Yılı Karacaoğlan Gecesi Programı”, “Motor Kurslarına Ait Notlar”, “Ağıklar 1” ve “Seyhan Anıtları” isimli kitaplar ile “Akgünler”, “Görüşler” ve “Çukurova” isimli süreli yayınları neşretmiştir. Bunlardan Görüşler ve Çukurova dergi, Akgünler ise gazete formatında yayınlanmıştır⁶ (Çanak, 2013, s. 476, 488, 490; Anonymus, 1938, s. 159; Kurtkapan, 2009). Adana Halkevinin ilk süreli yayını olan Akgünler gazetesi, ilk sayısı 5 Ocak 1935, son sayısı 29 Ekim 1936 tarihinde olmak üzere 22 sayı yayınlanmıştır. Bunu, ilk sayısı 1 Nisan 1937, son sayısı Temmuz 1946 tarihinde olmak üzere 91 sayı yayınlanmış olan Görüşler dergisi ile ilk sayısı 1 Ağustos 1946, son sayısı Mayıs-Haziran 1947 tarihinde olmak üzere 11 sayı yayınlanmış olan Çukurova dergisi takip etmiştir. Bu çalışmada, Görüşler Dergisinin devamı mahiyetinde yayınlanmış olan ve aynı zamanda Adana Halkevinin son süreli yayını olan Çukurova dergisi ele alınmıştır.

Derginin Adı

Çukurova dergisi, Görüşler adı ile neşrolunan derginin adının “Çukurova” olarak değiştirilmesi neticesinde yayınlanmıştır. Böyle bir değişikliğe neden ihtiyaç duyulduğu ise derginin birinci sayısında yer alan “Niçin Çukurova” başlıklı haberde;

“1 Nisan 1937 yılından beri yayınlanan Görüşler dergisi bu sayıdan itibaren “Çukurova” adıyla ve yeni bir numara ile yayınlandı. Görüşler herhangi bir muhitte ve

⁶ Ancak halkevleri ile ilgili yayınların genelinde Akgünler’den dergi olarak bahsedilmektedir. Örnek olarak bkz. Şakiroğlu, 1996, s. 133; Kara, 1999, s. 87; Şişmek, 2002, s. 117-122; Malkoç, 2009, s. 41.

herhangi bir kimse tarafından yayınlanabilir bir mâna taşımaktadır. Hâlbuki dergimiz Adana Halkevinin ve dolayısıyla bütün Çukurova'nın rengini belirtecek ve sesini aksettirecek durumda ve ödevindedir. Gerçi Görüşler kalmak şartıyla da aynı ruhu taşıyabilirdi ve öteden beri de bunun dışına çıkmış değildir. Biz her şeye rağmen adının da ruhuna uymasını, adın ve muhtevanın iç içe bulunmasını daha uygun bulduk.

Çukurova uluorta bir coğrafya tabiri olmaktan çok, bir tarih ve bir kahramanlık sembolüdür. Görüşlerin ihata ettiği mana "Çukurova" adı yanında çok dar ve çok cılız kalır. Milli bir birlik havası için de gelişen Adana, Çukurova adıyla kaynağından sıyrılmış, kollarını bütün bir ovaya açmış Seyhan ve Ceyhan gibi taşkın ve şiirlidir. Biz biraz da "Görüşler" adı için de sıkıldığımızı, daraldığımızı duyduğumuzdan bütün bir ferahlık içinde selâmete çıkmayı "Çukurova" adında bulduk. Bu adı armamızdır diye seçtik" şeklinde açıklanmıştır (Asyalı, 1946, s. 1).⁷

İsim değişikliğine CHP tarafından neden onay verildiği ise CHP Genel İdare Kurulu Üyesi ve Konya Milletvekili Sedat ÇUMRALI tarafından;

"Derginizin adını değiştirmek istememiz, kabul ettiğimiz usul dışındadır. Ancak bulduğunuz ismin derginizi daha güzel bir şekilde tanıtacağını düşünerek bu istisnayı kabul ediyoruz" şeklinde açıklanmıştır (BCA, 490.01.902.524.1, Belge 25; Anonymus, 1946b, s. 1).

Bu değişiklik halkevi dergilerine isim verilmesi çerçevesinde ele alındığı zaman makul görünmektedir. Çünkü halkevi dergilerine genellikle derginin yayınlandığı bölge ile özdeşleşmiş olan bir coğrafi unsurun adı verilmiş ve verilmesi hususunda da özen gösterilmiştir. Bu bağlamda daha ziyade dağ, ova, nehir, göl gibi coğrafi şekillerin adı tercih edilmiştir (Özacun, 1996, s. 92). Nitekim Manisa Halkevi dergisine "Gediz", Bolu Halkevi dergisine "Abant", Kastamonu Halkevi dergisine "Ilgaz", Sakarya Halkevi dergisine "Sakarya" ve Antalya Halkevi dergisine "Türkakdeniz" isimlerinin verilmesi bu hususa dair verilebilecek örneklerdir.

Yayın Bilgileri

Çukurova dergisi, ilk sayısı 1 Ağustos 1946, son sayısı Mayıs-Haziran 1947 tarihinde olmak üzere 30x22 ebatlarında ve aylık periyotta 11 sayı yayınlanmıştır. Fakat son sayısında yayın periyoduna uyulmayarak Mayıs-Haziran 1947 tarihli 10. ve 11. sayıları birleştirilerek neşrolunmuştur. Derginin aylık periyotta yayınlanmasında ise Halkevleri Çalışma Talimatnamesinin üçüncü maddesinde yer alan halkevi dergilerinin tercihen aylık olarak neşrolunması şeklindeki görüş etkili olmuştur (Anonymus, 1940, s. 8).

Genel itibariyle 17 sayfa olan derginin Ağustos 1946 tarihli 1. sayısı 17, Eylül 1946 tarihli 2. sayısı 16, Ekim 1946 tarihli 3. sayısı 16, Kasım-Aralık 1946 tarihli 4. ve 5. sayıları 17, Ocak-Nisan 1947 tarihleri arasındaki 6, 7, 8, ve 9. sayıları ise 17 sayfa

⁷ Ancak Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinde yer alan ve Adana Halkevi tarafından CHP Genel Sekreterliğine gönderildiği anlaşılan 15 Nisan 1946 tarihli bir belgede, "Evimizin çıkarmakta olduğu dergiye verilmiş olan Görüşler adı muhitimizi hatırlatacak hiçbir hususiyet taşımadığından ve son aylarda gençlik tarafından tahrip edilen kızıl bir derginin ismiyle de karıştırılması ihtimali bulunduğundan İdare Kurulumuzca dergimizin adının "Çukurova" olması temennisi izhar edilmiştir" denmiştir. BCA, 490.01.902.524.1, Belge 26.

olarak yayınlanmıştır. Sayfa numarası verilirken genellikle kapak hariç tutularak iç sayfadan başlanmış, ancak son sayıda kapaktan başlanmıştır.

Derginin Adana Halkevi tarafından yayınlandığına dair ilk bilgi ön kapağında “Adana Halkevi Kültür Dergisi” şeklinde yer almıştır. Bu ifade son sayıya kadar da değişmeden yer almıştır. Ancak derginin ön kapak formatı zaman zaman değişmiştir. Buna göre 1. sayının dış kapağının en üstünde “Çukurova”, hemen altında “Adana Halkevi Kültür Dergisi”, onun altında da o sayıya dair cilt, yayın tarihi ve sayısı gibi bilgiler yer almıştır. Bu bilgilerin altında ise Adana Ulus Parkı, Atatürk Parkı, Taşköprü, Halkevi Binası, Yüzme Havuzu gibi eserlerin resimleri yer almıştır. Resmin hemen altında ise o sayıda yer alan yazıların başlıklarının bulunduğu “Bu Sayıda” başlıklı bir kısım yer almıştır. Ancak ön kapağa konulan resimler, ebatları büyük olduğu zaman 3. ve 4. sayılarda olduğu gibi dış kapağın iç kısmına da konulmuştur. Bununla birlikte 8, 10 ve 11. sayılarda olduğu gibi hiç konulmadığı da olmuştur.

Derginin künyesine dair ilk bilgiler birinci sayının on altıncı sayfasında yer almıştır. Buna göre derginin Adana Halkevi tarafından ayda bir çıkarılan bir “Fikir ve Sanat Dergisi” olduğu, Neşriyat Müdürünün Kemal Çelik, Yazı İşleri Müdürünün Hamid Salih Asyalı, nüsha fiyatının 20 kuruş olduğu ve abonelik sistemiyle de satıldığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda derginin senelik abonelik ücreti 240 kuruş, 6 aylık abonelik ücreti ise 120 kuruş olarak belirlenmiş ve son sayıya kadar da değişmemiştir. Derginin basıldığı yere dair bilgi de bu kısımda yer almıştır. Buna göre derginin ilk sayısı Adana’da yer alan Seyhan Basımevinde basılmıştır.⁸ Ancak bu bilgilerin bir kısmı zaman içerisinde değişmiştir. Bu değişiklikten ilki derginin basıldığı basımevi konusunda olmuştur. Buna göre ilk sayısı Seyhan Basımevi’nde, ikinci ve daha sonraki sayıları ise yine Adana’da bulunan “Bugün Basımevi”nde⁹ basılmıştır. Derginin, Halkevleri Çalışma Talimatnamesinin beşinci maddesinde yer alan matbaası olmayan halkevlerinin yayınlarını piyasadaki herhangi bir matbaaya bastırabilecekleri yönündeki ifade doğrultusunda bu basımevlerinde bastırıldığı anlaşılmaktadır (Anonymus, 1940, s. 9).

Birinci ve ikinci sayıda yer alan neşriyat müdürü ifadesi kaldırılarak üçüncü sayıdan itibaren “Yazı işlerini fiilen idare eden: Hamid Salih Asyalı” ifadesi yer almaya başlamıştır. Ancak bu ifade son sayıda “yazı işlerinden sorumlu kişi Cengiz Turhan” şeklinde değişmiştir. Son sayıda meydana gelen bu değişikliğin nedeni ise “Açık Teşekkür” başlıklı yazıda, dergiyi dokuz aydan beri dikkat ve itina ile fiilen idare eden Hamit Salih Asyalı’nın rahatsızlığından dolayı tedavi için İstanbul’a gitmesi nedeniyle böyle bir değişikliğin meydana geldiği ifade edilmiştir (Anonymus, 1947, s. 16).

Derginin türüne ilişkin verilen bilgi de zaman zaman değişmiştir. Buna göre beşinci sayıya kadar “Fikir ve Sanat Dergisi”, beşinci sayıda “Kültür Dergisi”, altıncı

⁸ Rıza Şen’in sahibi olduğu Seyhan Basımevi, aynı zamanda Rıza Şen tarafından yayınlanmış olan ve ilk sayısı 10 Mart 1947 tarihinde neşredilmiş Seyhan gazetesinin de basıldığı basımevidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Çanak, 2013, s. 496.

⁹ Ali Cavit Oral’ın sahibi olduğu Bugün Basımevi, aynı zamanda Ali Cavit Oral tarafından günlük periyotta ve ilk sayısı 15 Ağustos 1940 tarihinde neşredilmiş Bugün gazetesinin de basıldığı basımevidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Çanak, 2013, s. 496.

sayıda “*Fikir ve Sanat Dergisi*”, on birinci sayıya ise “*Kültür Dergisi*” olduğu ifade edilmiştir.

Derginin Yazar Kadrosu

Derginin yazar kadrosunun kimlerden oluştuğu ise birinci sayısının iç kapağında yer alan “*Çukurova Dergisinin daimi yazarları*” başlıklı kısımda yer almıştır. Buna göre derginin yazar kadrosu; Arif Nihat Asya, Dr.Bedri Görgün, Cavit Oral, Dr.Cezmi Türk, Ferit Celâl Güven, İbrahim Tekeli, Naci Kum, Zeynel Besim Sun, Orhan Remzi Yüreğir, Hüseyin Kalaba, Selâhaddin Sepici, Aziz Eryalaz, Celal Tevfik Saymen, Cengiz Turhan, Hamid Salih Asyalı, Hüsnü Mengenli, Lütfi Ayda, M.Naci Ecer, Nâzım Tarhan, Nihal Sanlı, Sabri Dil, Selâmi Asyalı, Şevki Berker, Vehbi Cem Aşkm ve Ziya İlhan Zaimoğlu gibi isimlerden oluşmuştur. Ancak bunlardan Arif Nihat Asya¹⁰, Dr.Bedri Görgün¹¹, Cavit Oral¹², Dr.Cezmi Türk¹³, Ferit Celâl Güven¹⁴, İbrahim

¹⁰ 7 Şubat 1904 yılında Çatalca’da doğmuştur. Yüksek Öğretmen Okulu Edebiyat Bölümünü bitirmiştir. Sırasıyla Adana Öğretmen Okulu, Adana Erkek Lisesi Türkçe ve Edebiyat öğretmeni, Malatya Lisesi Edebiyat öğretmeni ve müdürü, Adana Amerikan Kız Koleji, Tarsus Amerikan Koleji ve Edirne Lisesinde Türkçe öğretmeni olarak görev yapmıştır. IX. dönem TBMM’de DP Seyhan milletvekili olarak yer almıştır. Milletvekilliğinden sonra bir süre daha öğretmenlik yapmıştır. Ankara Gazi Lisesi edebiyat öğretmeni iken 1962 yılında emekliye ayrılmıştır. Yeni İstanbul ve Babıali’de Sabah gazetelerinde yazılar yazmıştır. Milliyetçi şiirleriyle tanınmış olup asıl şöhretini Adana’nın kurtuluş günü olan 5 Ocak gününe atfen yazdığı “*Bayrak*” şiiriyle kazanmıştır. Bu nedenle “*Bayrak Şairi*” olarak tanınmıştır. Adana’da bulunduğu süre içerisinde Adana Halkevi tarafından yayınlanmış olan Görüşler dergisininin 4-45. sayıları arası yönetimini de üstlenmiştir. 5 Ocak 1975 tarihinde vefat etmiştir. Anonymus, 2010, C.2, s. 591.

¹¹ 1909 yılında Adana’da doğmuştur. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinden mezun olmuştur. Erzurum Oltu, Bahçe, Adana merkez hükümet tabipliği görevlerinde bulunmuştur. 28 Şubat 1951-8 Mart 1952 tarihleri arasında Seyhan Veremle Savaş Derneği’nin Başkanlığı görevini yürütmüştür. 1954 yılı Ağustos ayında kurulmuş olan Adana Yeni Kulüp’ün kurucuları arasında yer almıştır. 1954 yılı seçimlerinde CHP’nden milletvekili adayı olmuş ancak seçilememiştir. Adana’da yayınlanmış olan çeşitli gazete ve dergilerde yazıları yayınlanmıştır. Anonymus, 1962, s.9-10; Türk Sözü, 10 Mart 1954; Bugün, 13 Nisan 1954; Türk Sözü, 14 Nisan 1954; BCA, 490.01.318.1309, Belge 18.

¹² 1904 yılında Adana’da doğmuştur. Almanya Württemberg Hohenheim Yüksek Ziraat Okulu ile Berlin Siyasal Bilgiler mektebini bitirmiştir. Adana Belediye azası, Adana Çiftçiler Birliği reisi, Adana pamuk müstahsilleri satış kooperatifi müdürü, Adana halkevi neşriyat komitesi reisi olarak görev yapmıştır. V.-VI. dönemde Niğde, VII.-VIII. ve X. dönemlerde ise Seyhan milletvekili olarak TBMM’de yer almıştır. XVII-XVIII. Hükümetlerde Tarım Bakanı olarak görev yapmıştır. 9 Haziran 1983 tarihinde vefat etmiştir. 1940 yılından itibaren gündelik “*Siyasi, İktisadi, İçtimai*” bir gazete olan “*Bugün*”ü yayınlamıştır. Bunun yanı sıra çeşitli gazete ve dergilerde de yazıları yayınlanmıştır. Anonymus, 2010, C.1, s. 423, 498; Anonymus, 2010, C.2, s. 666; BCA, 490.01.318.1309, Belge 46.

Tekeli¹⁵, Naci Kum¹⁶ ve Zeynel Besim Sun¹⁷ en çok dikkat çeken isimler olmuştur. Bununla birlikte Çukurova'nın Görüşler dergisinin devamı mahiyetinde yayınlanmış olmasından dolayı bu isimlerin önemli bir kısmının Görüşler dergisinin yazar kadrosu içerisinde de yer aldığı görülmektedir.¹⁸

Derginin Amacı

Dergide yayınlanma amacına dair herhangi bir haber ya da yazı yer almamıştır. Ancak "103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı 1932-1935" isimli esere göre halkevi dergilerinin genel amaçları; "inkılap heyecanını yaymak, parti prensiplerini telkin etmek ve halkevi merasimlerini bildirmek, yaşadıkları muhitin kültür seviyelerini yükseltmek,

¹³ 1903 yılında İstanbul'da doğmuştur. İngilizce, Fransızca ve Arapça bilmektedir. Askeri Tıbbiyeyi bitirmiştir. İç hastalıkları profesörü olup IX. dönem TBMM'de DP Seyhan milletvekili olarak yer almıştır. 5 Ağustos 1972'de vefat etmiştir. Anonymus, 2010, C.2, s. 592.

¹⁴ 1894 yılında Adana'da doğmuştur. İstanbul Hukuk ve Güzel Sanatlar Mektebini bitirmiştir. Milli Mücadele esnasında Adana Cephesi Grup Kumandanlığı yapmıştır. Adana Lisesi resim öğretmenini, Adana Türk Ocağı Başkanı ve Türk Ocakları müfettişi olarak görev yapmıştır. 1923-1966 yılları arasında yayınlanmış olan Türk Sözü gazetesinin yayıncısı ve başyazarıdır. III. dönem TBMM'de Urfa, IV. dönem Mersin, V-VII. dönemler arasında ise İçel milletvekili olarak yer almıştır. 24 Kasım 1975 tarihinde vefat etmiştir. Anonymus, 2010, C.1, s. 172, 217, 262, 355, 423; BCA, 490.01.318.1309, Belge 23.

¹⁵ 1929 yılında Adana'da doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesini bitirmiştir. Doktora yapmak için gittiği Almanya'dan II. Dünya Savaşının başlaması üzerine geri dönmüştür. 1939-1944 yılları arasında hakim olarak, 1944 yılından itibaren ise avukat olarak çalışmıştır. 1946 yılında Adana Halkevi Başkanlığı görevine seçilmiştir. BCA, 490.01.318.1307, Belge 2; 490.01.318.1309, Belge 1; 490.01.318.1309, Belge 32.

¹⁶ 1940'lı yıllarda Adana Müzesi müdürü olarak görev yapmıştır. Görüşler dergisinde, Adana ve çevre ilçelerin tarihi, arkeolojik kalıntıları ve folklorik zenginlikleri hakkında önemli bilgiler verdiği yazıları yayınlanmıştır. Çanak, 2013, s. 488.

¹⁷ 1892 yılında İzmir'de doğmuştur. I. Dünya Savaşı esnasında çeşitli cephelerde görev yapmıştır. Milli Mücadele esnasında Yunanistan'da iki yıl esir olarak kalmıştır. İstiklâl Harbini müteakiben İzmir'de "Yanık Yurt" isimli bir gazete çıkarmıştır. Ancak Atatürk'ün bir İzmir seyahati esnasında gazetenin ismini değiştirmesi doğrultusundaki talimatı üzerine "Hizmet" olarak değiştirmiştir. Bu adla kapandığı 1931 yılına kadar yayınlanmaya devam etmiştir. Gazete kapandıktan bir süre sonra İstanbul'a giden Zeynel Bey, 1939 yılında Refik Saydam'ın talimatı üzerine Çukurova Pamuk İhracatçıları Birliği Umumi Katibi olarak Adana'ya gelmiştir. 1944 yılında itibaren "Keloğlan" isminde siyasi ve mizahi bir gazetenin % 40 ortağı ve başyazarı olarak yayınlanmasına katkıda bulunmuştur. Bunun yanı sıra Adana'da yayınlanmış çeşitli gazete ve dergilerde de yazıları yayınlanmıştır. BCA, 490.01.318.1307, Belge 19.

¹⁸ Bu isimler arasında Arif Nihat Asya, Cavit Oral, Dr.Cezmi Türk, Naci Kum, Hüseyin Kalaba, Selâhaddin Sepici, Aziz Eryalaz, Cengiz Turhan, Hamid Salih Asyalı, Hüsnü Mengenli, M.Naci Ecer, Nazim Tarhan, Sabri Dil, Selami Asyalı, Şevki Berker ile Ziya İlhan Zaimoğlu yer almaktadır.

mahalli tetkiklerde bulunmak, genç istidatları yetiştirmek” olarak ifade edilmiştir (Anonymus, 1936, s. 25). Çukurova dergisinin içeriğinden hareketle genel yayın politikasının özeldir Adana, genelde ise Çukurova bölgesinin tarihine yönelik çalışmalar yayınlamak, Adana folklorunun yanı sıra şehirle ilgili yapılmış çalışmalara yer vermek, şehri ve bölgeyi başka yerde yaşayanlara tanıtmak, şehir halkının eğitilmesini ve bilinçlendirilmesini sağlamak, Adana’da görülen bulaşıcı hastalıklar konusunda şehir sakinlerini bilgilendirmek, yeni rejimin ve parti prensiplerinin kökleşmesi ile yerel değerlerin ortaya çıkarılması ve korunmasını sağlamak, yurt sevgisinin ve yurttaşlık duygusunun yükselmesine çalışmak, halk arasında yaşayan kelimeler ile terimler, eski ulusal masallar ile atasözleri, çevrede yaşayan göçebe Türkmen oymakları ile kültürleriyle halk arasında yaşayan bütün eski ulusal anane ve göreneklere yer vermek suretiyle yok olmasına mani olmak olarak ifade edilebilir.

Derginin Muhtevası

Halkevi dergileri gerek şekil gerekse içerik ve nitelik açısından Ankara Halkevi tarafından yayınlanan Ülkü’yü örnek almışlardır. Bu nedenle halkevleri tarafından yayınlanan dergilerin hangi konularda ve ne şekilde yayınlanacakları Ülkü’de belirtilmiştir. Nitekim Ülkü’nün birinci sayısında yer alan “*Ülkü’nün Yazı Bölümleri*” başlıklı yazıda halkevi dergilerinin edebiyat ve dil, güzel sanatlar (resim, heykel, mimarlık), tarih, sosyoloji, felsefe, iktisat, ziraat, yurttaşlık, kadın hakları, fen bilimleri, genel sağlık bilimleri, spor, köycülük, bibliyografya ve halkevi haberleri odaklı yayın politikası takip edecekleri ifade edilmiştir.(Anonymus, 1933b, s. 90-93) Bu nitelikte kaleme alınacak yazıların ise sade, kısa ve net cümlelerden oluşması, devrim heyecanı yaratması, topluma neşe ve ümit verecek tarzda olması istenmiştir (Anonymus, 1933c, s. 94; Bilgi, 2001, s. 136).

Bütün halkevleri için geçerli olan bu hususlar, halkevi dergisi olmasından dolayı Çukurova içinde geçerli olmuştur. Derginin ilk sayısının ön kapağında yer alan “*fikir ve sanat dergisi*” olduğu ifadesi ile sonraki sayılarda yer alan “*kültür dergisi*” ifadeleri de bu hususa dikkat çeken önemli noktalar olmuştur. Derginin birinci sayısında da bu konuya vurgu yapılarak Çukurova’nın Adana Halkevinin ve dolayısıyla bütün Çukurova bölgesinin rengini ve sesini aksettireceği ifade edilmiştir (Asyalı, 1946, s. 1). Nitekim dergide yer alan yazılar incelendiği zaman bu doğrultuda bir yayın politikası takip ederek genelde Çukurova, özeldir ise Adana ile ilgili yazıların ağırlıkta olduğu, içeriğine bakıldığında ise yazıların yaklaşık olarak % 80’inin edebiyat, % 10’unun sosyal, % 5’inin genel, % 4’ünün sağlık ve % 1’inin de sanat ve spor içerikli olduğu görülmektedir. Edebiyat kategorisindeki yazıların ise yaklaşık olarak % 55’ini şiirler oluşturmaktadır

Tefrika halinde yayınlanan tarih, tarım ve sağlık konulu yazıların da ciddi bir yekun tuttuğu görülmektedir. Bölgenin iktisadi ve sosyal yapısı ile alakalı bu yazılar, Şevki Berker, Hüsnü Mengenli, M. Alp, Dr. Bedri Görgün tarafından kaleme alınmıştır. Bunların yanı sıra Adana Halkevi ve faaliyetleri ile ilgili haber ve yazılara da yer verilmek suretiyle halkevinin faaliyetlerinden vatandaşların haberdar olması sağlanmıştır. Ayrıca toplumun müşterek değerlerinden olan 19 Mayıs, 30 Ağustos, II. İnönü Zaferi, 26 Eylül Dil Bayramı ve Mustafa Kemal Atatürk ile ilgili yazılar ile Adana’nın düşman işgalinden kurtuluşu olan 5 Ocak günü de ele alınmıştır. Bu günlerle ilgili haberlerde Türk halkının vermiş olduğu bağımsızlık mücadelesi ile kahramanlığından bahseden yazı ve şiirler yayınlanmıştır. Bu yayın politikası yeni

rejimin kökleşmesi için kurulmuş olan ve yerel değerleri ortaya çıkararak genel kültür içerisinde yer almasını sağlamak olan halkevi dergilerinin yayın politikasına da uygun düşmektedir. Bu konuların haricindeki güzel sanatlar, sosyoloji, felsefe, iktisat, yurttaşlık ve fen bilimleri ile ilgili yazıların ise daha az olduğu görülmektedir.

Sonuç

Cumhuriyet dönemi yerel basın faaliyetlerinin gelişiminde rol oynamış halkevi dergilerinden birisi de Çukurova'dır. Nitekim Çukurova'da kendisinden önce yayınlanmış olan Adana Halkevi'nin diğer süreli yayımları gibi bölgenin tarihi, edebiyatı, folkloru, sanatı, tarihi eserleri, gelenek ve görenekleri başta olmak üzere şehre ve bölgeye özgü kültürel değerlerin kaleme alınarak hayat bulmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına imkan sağlamıştır. Ayrıca derginin yayınlanma sürecine müdahil olan veya buralarda yazı ve şiirleri yayınlanan gençler ile yazma arzusunda olanlar için bir nevi okul işlevi görmüştür. Derginin yayınlandığı dönemin Adana'sının etkili kalemlerinden İbrahim Tekeli, Arif Nihat Asya, Ferit Celâl Güven, Zeynel Besim Sun, Bedri Görgün, Naci Kum, Cezmi Türk gibi isimler de yazıları ile katkıda bulunmuşlardır. Bu nedenle Çukurova, Türk edebiyatı açısından olduğu kadar yerel ve ulusal basının gelişmesine de katkıda bulunmuştur. Ancak içerik olarak bakıldığında çok partili hayata geçiş sonrasında ve halkevlerinin akıbetinin tartışıldığı bir dönemde yayınlanmış olmasının etkisiyle tarih, tarım, sağlık konuları dışındaki konularla alakalı yazıların pek yer almadığı görülmektedir. Bunda Demokrat Parti'nin kurulması ile daha önce CHP saflarında ve halkevlerinin yayın komitelerinde yer almış veya bu dergilerde yazıları yayınlanmış pek çok kişinin Demokrat Parti'ye katılması da etkili olmuştur. Bununla birlikte tarih, tarım ve sağlık konuları başta olmak üzere dönemin Adana tarihi, Adana basın tarihi ve halkevlerini çalışan ve çalışacak araştırmacılar açısından önemli bir kaynak olduğu söylenebilir.

ÇUKUROVA DERGİSİ BİBLİYOGRAFYASI

Cilt: 1, Sayı: 1 (Ağustos 1946)

- Aziz Eryalaz, “Kanımız Bu Yurt İçin”, s.1.
Şevki Berker, “Osmanlı Devrinde Çukurova ve Cıvarı”, s.2-3.
Hamid Salih Asyalı, “Gaflet” (Şiir), s.3.
Celâl Tefvik Saymen, “İrade”, s.4.
Lütfi Ayda, “Ünanimizm (Beraberlik)”, s.5, 16.
Asyalı, “Niçin Çukurova”, s.6.
İbrahim Tekeli, “Doğduğum Şehir”, s.6.
Arif Nihat Asya, “Hitabe ve Konferans”, s.7, 14.
Selâmi Asyalı, “Kimdir, Nedir? (Yaprak Dökümü)”, s.8.
“Her Ay (seçme şiir ve özlü sözler)”, s.8.
Cengiz Turhan, “Ay Doğuyor” (Şiir), s.9.
Alptekin Güven, “Bu Vatan” (Şiir), s.9.
Orhan Remzi Yüreğir, “İnsan ve Tabiat (Goethe’den çeviri)”, s.9-10.
Dr.Bedri Görgün, “Vilayette Sıhhat Durumu: Verem ve Adana”, s.10.
Zeynel Besim Sun, “Koyun ve Kaval”, s.11.
Necati Kâhyaoğlu, “Onbeşinci Bahar” (Şiir), s.11.
Tarık Serfice, “Terki” (Hikâye), s.12-13.
Sabri Dil, “Arı” (Şiir), s.13.
Ayhan A, “Şöhretler: “Bernard Shaw 90 Yaşında”. “İbni Sina”, s.14.
Necati Ümit, “Dergiler-Kitaplar Arasında”, s.15.
“Halkevi Çalışmaları”, s.16-17.

Cilt: 1, Sayı: 2 (Eylül 1946)

- Enver Binokay, “30 Ağustos”, s.1.
Şevki Berker, “Osmanlı Devrinde Çukurova ve Cıvarı”, s.2-3.
İbrahim Tekeli, “Meçhul Tanrıya” (Şiir), s.3.
Arif Nihat Asya, “Sürgün”, s.4.
Gökhan Evliyaoğlu, “Rüzgâr”, s.4.
Celâl Tefvik Saymen, “Türk Karakteri”, s.5, 16.
Vehbi Cem Aşkun, “Halk Edebiyatı: Zihni”, s.6, 16.
Lütfi Ayda (Çeviren), “Fransız Edebiyatından İktibaslar: P. Valéry’nin A.Gide’e Yazdığı Henüz Neşredilmeyen Mektuplardan”, s.7, 16.
Selâmi Asyalı, “Kimdir Nedir?: Vendetta “Kan Davası”, s.8, 12.
Osman Özbek, “Ağıt”, s.8.
Hamid Salih Asyalı, “Dilek” (Şiir), s.9.
Ali Sevin, “Hesap Günü” (Şiir), s.9.
Sadi Sarma, “Gurbet Şarkısı”, s.10
Saffet Akman, “Çivi”, s.10.
Orhan Remzi Yüreğir (Çeviren), “Schillerden Seçme Sözler”, s.10.
Cengiz Turhan, “Öğretmen”, s.10-11.
Hüsni Mengenli (Çeviren), “İskender Çukurova’da”, s.11.
Turgut Akhun, “Halkevleri”, s.12.
Nâzım Tarhan, “Bürücek Kampında Kırk Gün”, s.13-14.
Tarık Serfice, “Terki” (Hikâye), s.15-16.

“Halkevi Çalışmaları”, s.16.

Cilt: 1, Sayı: 3 (Ekim 1946)

- Mustafa Arif Arık, “Dil Belası” (Şiir), s.1.
Hüseyin Kalaba, “Korikos” (Şiir), s.1.
Dr.Bedri Görgün, “Verem Savaş Derneği”, s.1.
Ömer Erdoğan, “Temenni” (Şiir), s.2.
Y.Mimar Nihal Sanlı, “Günün Mimarisinde İçtimai Taraf”, s.2-3.
Hamid Salih Asyalı, “Şikâyet” (Şiir), s.3.
Lütfü Ayda, “Kitaplar Âleminde”, s.4-5, 16.
Cengiz Turhan, “Kızıma”, s.5.
Zeynel Besim Sun, “Ocaklı Görüşüyle”, s.6.
Enver Binokay, “26 Eylül”, s.7, 17.
Selâmi Asyalı, “Kimdir Nedir?: Handan”, s.8, 16.
Ali Sevim, “Çocuk”, (Şiir), s.9.
A.S.Yücebaş, “Bulutlar (Şiir)”, s.8.
Necmettin Esin, “Otuz Yıl” (Şiir), s.8.
“Sevinç” (Şiir), s.8.
T.Seyhan Erşahin, “Toprak Olunca” (Şiir), s.9.
Ali Rıza Koraltan, “Bir Ağaç Altında” (Şiir), s.9.
“Bir Gün” (Şiir), s.9.
“Şeyh Sadi Şirazi’den”, s.9.
Orhan Remzi Yüreğir (Çeviren), “Bir Dâhinin Hayatından: Şiir ve Müzik”, s.10-11.
Nâzım Tarhan (Çeviren), “Macarların Türkiye’deki Hatıraları I”, s.11-12.
Asyalı, “Cumhuriyetin Doğum Ayı: Ekim”, s.13.
Asyalı, “Son Söz” (Şiir), s.13.
Selâmi Asyalı, “Memleket Havası” (Tenkit), s.14-15.
Hasan Yaşar Bulut, “Gözlerin” (Şiir), s.15.
Arif Nihat Asya, “Renkler”, s.15.
Necat Ümit, “Dergiler Arasında: Yol”, s.16.

Cilt: 1, Sayı: 4 (Kasım 1946)

- Hamid Salih Asyalı, “Mustafa Kemal”, s.1.
Celâl Tevfik Saymen, “Bir Bayram ve Bir Elem Günü”, s.2.
Gök-Nah, “Göç” (Şiir), s.2.
Cengiz Turhan, “Ölmez Atatürk”, s.1,3.
Enver Binokay, “Cumhuriyet”, s.4.
İbrahim Tekeli, “Ululaşan Ataya”, s.4.
İbrahim Tekeli, “Atam”, s.4.
-----“O’nun İçin”, s.5.
-----“Büyük Bayram”, s.5.
-----“Niçin Seviyorum”, s.5.
Dr.Bedri Görgün, “Cumhuriyet ve Halk Sağlığı”, s.10.
İzzet Aslan, “Atatürk ve Musiki Davamız”, s.11.
“Ölmez Atatürk’ten Türk Gençliğine”, s.8.
“Cumhurbaşkanımız İsmet İnönü’nün Atatürk Hakkındaki Son Mesajı”, s.9.

- Aziz Eryalaz, “Milli Eğitimde Büyük Bir Adım”, s.6,16.
Y.Mimar Nihal Sanlı, “Sanat Davamız ve Anıtkabir”, s.7,16.
Arif Nihat Asya, “Nerdesin”, s.12.
Hamid Salih Asyalı, “Rapor” (Şiir), s.12.
Selâhaddin Sepici, “O’ndan Bir Hatıra”, s.13.
Ayhan A., “O Ölmedi”, s.13.
M.Alp, “Çukurova İşletmeciliğinde Zaman Davası”, s.14.
Vehbi Cem Aşkun, “Folklor: Aşık Ruhsati’den Yeni Deyişler”, s.15.
“Halkevi Çalışmaları”, s.17.

Cilt: 1, Sayı: 5 (Aralık 1946)

- H.Salih Asyalı, “Yurdum ve Ülküm”, s.1.
“Nadir Arat’ın Tutum Haftasının Açılma Töreninde Halkevinde Yaptığı Konuşma”, s.1.
Naci Kum, “Kıssa-i Kehfiyye”, s.2.
Enver Binokay, “Dalkavukluk ve Dalkavuk”, s.3.
Lütfü Ayda, “Tolerans”, s.4.
İlhan Köse, “El-Ele” (Şiir), s.4.
Mehmet Zeki Tokyay, “Gelmedi” (Şiir), s.5.
Dr.Bedri Görgün, “Tifo ve Adana”, s.5.
Celâl Tevfik Saymen, “Yine Türk Karakteri”, s.6-7.
İzzet Aslan, “Halkçı Muharrir ve Sanatkârlar”, s.7.
Mahmut Nedim, “Hasret” (Şiir), s.7.
-----“Kimdir, Nedir? Eşber”, s.8.
-----“Bu Ölen Benim” (Şiir), s.8.
-----“Koşma”, (Şiir), s.8.
-----“Üç Türkü” (Şiir), s.9.
-----“Arka Sokak”, s.9.
Aziz Eryalaz, “Elini Öptüğüm En Büyük Adam”, s.10-11.
Arif Akçabay, “Hatıra”, s.11.
M.Alp, “Çukurova İşletmeciliğinde Zaman Davası”, s.12-13.
Hüsnü Mengenli (Çeviren), “Tarih: İskender Çukurova’da. Kilikya ve Suriye’nin İstilası”, s.13.
Hikmet Arar, “Venedik Cumhuriyetinin Mahiyeti”, s.14-15.
Sabih Şendil, “Anış” (Şiir), s.16.
Necati Kahyaoğlu, “Bu Gelen Bahardır”, s.16.
Salih Kemal Boğa, “Bir Akşam” (Şiir), s.16.
Mustafa Bekir Demirkıran, “Üzüntü” (Şiir), s.16.
A.Celâl Şimşek, “1946” (Şiir), s.16.
Tuna Türktan, “Cümlelerin Dili”, s.17.
Talât Seyhan Eryalaz, “Hatıralar”, s.17.
Yüksel Sezel, “Ayrılmak Korkusu” (Şiir), s.17.
Üzeyir Sökün, “O Yar”, s.17.

Cilt: 1, Sayı: 6 (Ocak 1947)

- Cengiz Turhan, “Sonbahar” (Şiir)
Üzeyir Sökün, “Vatanım”, (Şiir)

- Hüseyin Kalaba, “Kaçkaç” (Şiir)
“5 Ocak”, s.1.
Hüseyin Reşit Soykan, “Çukurovalımın 5 Ocak Bayramı”, s.2-3.
Enver Binokay, “Milli Şuur”, s.3.
Hamid Salih Asyalı, “Çocukluğum” (Şiir), s.4.
Arif Nihad Asya, “Kanatlar ve Gagalar”, s.4.
İzzet Aslan, “Fert Daima Üstündür”, s.5.
Mehmet Zeki Tokyay, “Mektup” (Şiir), s.5.
Naci Kum, “Kıssa-i Kehfiyye”, s.6-7.
Selâmi Asyalı, “Kimdir Nedir? KÖr”, s.8,16.
Ali Sevin, “Ümit” (Şiir), s.8.
Necati Kâhyaoglu, “Garip” (Şiir), s.8.
Zeki Sönmez, “Ümit” (Şiir), s.9.
Arif Akçabay, “Geçit”, s.9.
Abdurahman Saracoğlu, “Seyyah”, s.9.
Lütfi Ayda, “Melankoli ve Sosyal Fenomenler”, s.10.
İlhan Köse, “Düşünce” (Şiir), s.10.
M.Alp, “Çukurova İşletmeciliğinde Zaman Davası III”, s.11.
Cemal Vuruşkan, “Müzik Eğitimi ve Halkevleri”, s.12-13.
Ömer Erdoğan, “Kanatlı Çocuk” (Şiir), s.13.
Gök-Han, “Destan” (Şiir), s.13.
Hasan Tekerlekçioğlu, “Ne Güzel Şey” (Şiir), s.13.
Dr.Bedri Görgün, “Tifüs ve Adana”, s.14-15.
Mualla Dıpçin, “Ana Yüreği” (Hikâye), s.15-16.
Selâhatin Falay, “Yurduma Hasret” (Şiir), s.17.
İrfan Gökşen, “Bildiklerim” (Şiir), s.17.
Ali Rıza Koraltan, “Tabiat ve Ben” (Şiir), s.17.

Cilt: 1, Sayı: 7 (Şubat 1947)

- “Folklor: Derdiçok”, s.1.
“Halkevlerinin 15. Yılı”, s.1.
Şevki Berker, “Osmanlı Devrinde Çukurova ve Civarı”, s.2,15.
“Abdullah Hoca”, s.3.
Hüseyin Kalaba, “Abdullah Hoca” (Şiir), s.3.
Enver Binokay, “Öğretmen” (Şiir), s.4.
Zahit Güngör, “Gördükçe” (Şiir), s.4.
Ayhan Kılıççı, “Koşma” (Şiir), s.4.
Cengiz Turhan, “Benim Çiftliğim”, s.4.
Selâhattin Falay, “Rüya” (Şiir), s.5.
İzzet Aslan, “Yirminci Asır”, s.5.
Dr.Bedri Görgün, “Çocuk Felci ve Adana”, s.6-7, 16.
Arif Akçabay, “Yolumu Aradım”, s.7.
Mehmet Kalkan, “Hayal”, s.7.
Selâmi Asyalı, “Kimdir Nedir?: Bir Masal’dan”, s.8.
Ömer Erdoğan, “Tesadüf” (Şiir), s.8-9.
Aziz Eryalaz, “Elini Öptüğüm En Büyük Adam”, s.8-9.

- Mahmut Nedim Kuru, “Gerçek” (Şiir), s.9.
T.Seyhan Eryalaz, “Lâcivert Gölgeleler”, s.9.
M.Alp, “Çukurova İşletmeciliğinde Zaman Davası IV”, s.10-11.
Nazım Tarhan, “Macarların Türkiye’deki Hatıraları”, s.11-12, 16.
Salih Kemal Boğa, “Gün Olur”, s.13.
Celâl Tevfik Saymen, “Gazete Edebiyatı”, s.13.
Asyalı, “Beş Yıl” (Hikâye), s.14-15.
Niyazi Özzaim, “Yolculuk Türküsü” (Şiir), s.17.
Uğur Asya, “Renkler”, s.17.

Cilt: 1, Sayı: 8 (Mart 1947)

- Afyonlu Âşık Bikes, “Uşaklı’ya”, s.1.
Cengiz Turhan, “Bir Yıldönümü ve Bir Hatıra”, s.1,16.
Asyalı, “Rapor II”, s.1.
Şevki Berker, “Osmanlı Devrinde Çukurova ve Civarı: Naima’da Çukurova ve Civarına Ait Kayıtlar (1606-1654)”, s.2,16.
İsmail Habib, “Atatürk’ün Adana’ya İlk Seyahatinden Bir Hatıra”, s.3.
-----“Güzelleme” (Şiir), s.3.
Hamid Salih Asyalı, “Bir Hatıra”, s.4.
M.Alap, “Atatürk Hatıraları: Atatürk ve Dans Müziği”, s.5.
İzzet Aslan, “Milli Öğüngeçlik”, s.6.
Enver Aydın, “Meyveler Dile Gelse”, s.7.
Selâmi Asyalı, “Kimdir Nedir? Bir Masal’da”, s.8,15.
Aziz Eryalaz, “Elini Öptüğüm En Büyük Adam”, s.9,15.
Galip Çiftçi, “Çukurova”, s.9.
İlhan Köse, “Cenupta Bahar”, s.9.
Dr.Bedri Görgün, “Zaatürre ve Adana”, s.10-11, 15.
Selâmi Asyalı, “Folklor: Âşık Meydanî Mehmet”, s.11-12.
Dış Doktoru Hüsnü Reşit Soykan, “Hayat Muhasebesine Dair: Mektup”, s.13.
“Vecizeler”, s.13.
Mehmet Aksoy, “Muratsızlar” (Hikâye), s.14-15.
“Bir Aylık Halkevi Çalışmaları”, s.16.
Abdurrahman Saracoğlu, “Tuyuğlar” (Şiir), s.16.
Uğur Asya, “Bir Görünüş” (Şiir), s.17.
Gök-Han, “Aramak” (Şiir), s.17.

Cilt: 1, Sayı: 9 (Nisan 1947)

- Hamid Salih Asyalı, “Hakikat I-II”
Cengiz Turhan, “İkinci İnönü Zaferi”, s.1,16.
Şevki Berker, “İlk Zamanlarda Çukurova ve Civarı: Quint Curce’e Göre İskender’in Tarsus ve Civarını İstilâsı”, s.2-3.
Dış Doktoru Hüsnü Reşit Soykan, “İlahi Aşk Yurt Sevgisi”, s.4.
M.Alap, “Çukurova İşletmeciliğinde Zaman Davası”, s.5.
Lütfi Ayda, “Tesadüf ve Kader”, s.6.
Hamid Salih Asyalı, “Hasta”(Şiir), s.6.
Dr.Bedri Görgün, “Grip ve Adana”, s.7.

- İzzet Aslan, "Gene Musiki Üzerine", s.8-9.
Dr.Yalçın Ceylanoğlu, "Verem Dispanserleri", s.10-11.
"Düziçi Köy Enstitüsünden Ayrılan Terzi Ustası Şair Hüseyin Şaşırılmaz'dan Bir Şiir", s.11.
Etem Yılmaz, "Hatay Halk Şairlerinden Âşık Avcı Osman", s.12-13.
Cezmi Türk, "Biyografiler: Dr. İsmail Coşkun", s.14.
A.Celâl Şimşek, "Bahar Gelmiş" (Şiir), s.15.
Gök-Han, "Koşuş" (Şiir), s.15.
Mustafa Arif Arık, "Nedamet" (Şiir), s.15.
M.Nedim Koru, "Ona" (Şiir), s.15.
Aziz Eryalaz, "Türkle Uğraşılmaz", s.17.

Cilt: 1, Sayı: 10-11 (Mayıs-Haziran)

- Ferit Celâl Güven, "Bir Sögüt Gölgesinde", s.1.
Asyalı, "19 Mayıs", s.2-3.
Naci Kum, "Eski Mahkeme Sicillerimizden Enteresan Kayıtlar", s.3,24.
Dr.Cezmi Türk, "Öğütler", s.4.
İzzet Aslan, "Yunus Emre Oratoryosu", s.5.
Cengiz Turhan, "Fâtih ve İstanbul'un Fethi", s.6.
Şevki Berker, "Haçlı Seferlerinde Çukurova ve Civarı: Birinci Haçlı Seferinde Kilikya'nın Tancrede ve Baudouin Tarafından Alınması (1097-1098)", s.7-8.
Veli Ertan, "Adana'nın Tarihsel Anıtlarından Saat Kulesi", s.9.
Dr.Yalçın Ceylanoğlu, "Verem Savaşında Sanatoryumlar", s.10,16.
İbrahim Tekeli, "Bahara Şarkı", s.11.
Cengiz Turhan, "Çukurova'da Şahsan veya Eserler ile Tanıdığım Şairler: Naci Kum (Kum Ahmetoğlu) ve Şiirlerinden Örnekler", s.12-13,24.
Celâl Tekiner, "Ziya Paşa", s.14.
Dr.Bedri Görgün, "Kızamık ve Adana", s.15-16.
Mustafa Bekir Demirkıran, "Bahar Havası", s.16.
Ali Kemal Şenadam, "Köyüm", s.16.
"Utansınlar!" (Atatürk'e Saygısızca Dil Uzatanlara Dair), s.16.
"Açık Teşekkür" (Dergi yönetiminden tedavi için İstanbul'a giden yazar Hamit Salih Asyalı'ya), s.16.
Arif Arıcıoğlu, "Kürkçüler", s.17-19.
Ali İzzet Özkan, "Güzelleme" (Şiir), s.19.
Cengiz Turhan, "Kitaplar: Yeni Dünya", s.21.
Pertekli, "Koroğlu ve Kızıroğlu Mustafa Bey", s.22.
Sıtkı Uluata, "Bayburt'lu Celâli Baba'da", s.23.
Mustafa Bekir Demirkıran, "Karacaoğlan'dan", s.23.

KAYNAKÇA

A- ARŞİV BELGESİ

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)
030.18.01.02.132.34.12; 490.01.902.524.1, Belge 25-26; 490.01.318.130.7, Belge 2, 19;
490.01.318.1309, Belge 1, 18, 23, 32, 46;

B- SÜRELİ YAYINLAR

Akgünler
Bugün
Çukurova
Görüşler
Resmi Gazete
Türk Sözü
Yeni Adana

C- KİTAPLAR VE MAKALELER

Acevit, F.(bty): **Tarihi Fotoğraflarla Adana (1833-1960)**, Adana Büyükşehir Belediyesi Altınkoza Yayınları, Adana.
Akyol, Y.2008: **İzmir Halkevi (1932-1951)**, Mediform Ambalaj ve Matbaacılık, İzmir.
Anonymus, 1933a: **Adana Halkevi**, Adana.
Anonymus, 1933b: “*Ülkü'nün Yazı Bölümleri*”, **Ülkü**, C.I (1), s. 90-93.
Anonymus, 1933c: “*Yazıların Umumi ve Müsterek Vasıfları Hakkında Muharrirlerimizden Rica*”, **Ülkü**, C.I (1), s. 94.
Anonymus, 1935: **CHP Halkevleri Öğreneği**, Ankara.
Anonymus, 1936: **103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı 1932-1935**, Ankara.
Anonymus, 1937: **Adana**, Adana.
Anonymus, 1938: **Seyhan Cumhuriyetin 15 Yılı İçinde**, İstanbul.
Anonymus, 1939: BİUM, **1937-1938 Maârif İstatistiği**, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü Yayını, İstanbul.
Anonymus, 1940: **CHP Halkevleri Çalışma Talimatnamesi**, Ankara.
Anonymus, 1942a: BİUM, **1938-1939 Maârif İstatistiği**, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü Yayını, Ankara.
Anonymus, 1942b: BİUM, **1939-1940 Maârif İstatistiği**, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü Yayını, Ankara.
Anonymus, 1942c: **Söylevler 1932-1941**, CHP Genel Sekreterliği ve Halkodalarının Onuncu Yıl Yayınlarından, Recep Ulusoglu Basımevi, Ankara.
Anonymus, 1943: BİUM, **1940-1941 Maârif İstatistiği**, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü Yayını, Ankara.
Anonymus, 1944: BİUM, **1941-1942 Maârif İstatistiği**, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü Yayını, Ankara.
Anonymus, 1945: BİGM, **1942-1943 Milli Eğitim İstatistikleri**, Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
Anonymus, 1946a: BİGM, **1944-1945 Milli Eğitim Genel Kitaphklar ve Müzeler ile Halkevleri, Odaları ve Okuma Odaları Kitaphkları İstatistikleri**, Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

- Anonymus, 1946b: “Görüşler Dergisinin Adını Çukurova’ya Çevirmek İsteğimize CHP Genel Sekreterliğince Verilen Cevap”, **Çukurova**, C.I (1), s.1.
- Anonymus, 1947: “*Açık Teşekkür*”, **Çukurova**, C.I, (10-11).
- Anonymus, 1962: “*Seyhan Veremle Savaş Derneği*”, **Yaşamak Yolu**, S.307, s.9-10.
- Anonymus, 2010: **TBMM Albümü**, C.1 (1920-1950), Ankara.
- Anonymus, 2010: **TBMM Albümü**, C.2 (1950-1980), Ankara.
- Asyalı, 1946: “*Niçin Çukurova*”, **Çukurova**, C.I (1).
- Bilgi, N.(2001): “*Yeni Doğu: Manisa Halkevi Dergisi*”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C.XVII, (49), s. 136.
- Çanak, E.(2013): **Tarihi, Siyasi, Sosyal ve Ekonomik Yönleriyle Cumhuriyet Döneminde Seyhan (Adana) Şehri (1923-1956)**, (Basılmamış Doktora Tezi), Manisa.
- Çeçen, A.(1990): **Halkevleri**, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- Kara, A.(1999): **Türkiye’de Halkevleri (1932-1951)**, 24 Saat Yayıncılık, Ankara.
- Karadağ, N.(1998): **Halkevleri Tiyatro Çalışmaları (1932-1951)**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Karaer, İ.(1992): **Türk Ocakları (1912-1931)**, Türk Yurdu Yayınları, Ankara.
- Kurtkapan, H.(2009): **Adana Halkevi Görüşler Dergisinin Türk Modernleşmesi Açısından Analizi**, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya.
- Malkoç, E.(2009): **Devrimin Kültür Fidanlığı Halkevleri ve Kadıköy Halkevi**, Derlem Yayınları, İstanbul.
- Olgun, K.(2008): **Yöresel Kalkınmada Adapazarı Halkevi**, Değişim Yayınları, İstanbul.
- Özacun, O.(1996): “*Halkevlerinin Dramı*”, **Kebikeç**, II/3, s. 91-92.
- Sarınay, Y.(1994): **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları (1912-1931)**, Ötügen Yayınları, İstanbul.
- Şakiroğlu, M.(1996): “*Halkevi Dergileri ve Neşriyatı*”, **Kebikeç**, II/3.
- Şimşek, S.(2002): **Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Halkevleri 1932-1951**, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Uygur, S.H.(2000): “*Cumhuriyet’i Anlatan Adana Fotoğrafları*”, **Efsaneden Tarihe Tarihten Bugüne Adana Köprü Başı**, (Haz. Erman Artun-M. Sabri Koz), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

D- SÖZLÜ KAYNAKLAR

1- Adı-Soyadı: Veysel Erdem Bozdoğanğil

Doğum Yeri-Tarihi: Adana 1939.

Görüşme Yeri-Tarihi: Adana-11 Ekim 2012.

2- Adı-Soyadı: Nurettin Çelmeoğlu

Doğum Yeri-Tarihi: Adana 1956.

Görüşme Yeri-Tarihi: Adana-6 Ekim 2012.